

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:		Prețul inserțiilor:	Correspondențele sînt a se adresa redacțiunei
Pentru Austro-Ungaria pe an . . .	5 fl. — cr.	Pentru publicațiunî oficîose, concurse, edicte etc. tipărite de 3 orî, dacâ conțin pînă la 150 cuvinte 3 fl., pînă la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
„ „ „ „ pe 1/2 an . . .	2 „ 50 „		eră banîi de prenumerațiune și inserțiuni la
„ România și străinătate pe an . . .	14 franc		Tipografa diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ pe 1/2 an . . .	7 „		

PARTEA OFICIOASĂ.

Sinodul eparchial

al diecesei gr. or. române a Caransebeșului, periodul al VII. sesiunea a III. convocat la Caransebeș pe duminica Tomei 8. Aprilie 1890.

Ședința V.

ținută în 10/22. Aprilie 1890.

Înaltul presidiu deschide ședința la 6. oare după amiază designând de notariu al zilei pe Teodor Cioloca.

Protocolul ședinței a IV. cetindu-se se autentică.

Presidiul prezentează următoarele exhibite:

77. Petiția preotului George Popoviciu din Silagiu, prin care se roagă a se face pașii de lipsă pentru recăștigarea școalei gr. or. de acolo dela greco-catolică.

Se transpune comisiunii petiționare.

Urmează la ordinea zilei referada comisiunii speciale.

78. Raportorul Leontin Simonescu referază asupra propunerii deputatului Coriolan Bredicean, ca pentru posturile de profesori dela institutul pedagogic-teologic, care de present sînt ocupate numai în mod provisoriu, consistoriul să escrie de timpuriu concurs și recursele întrate prezentându-le proximalui sinod eparchial, acesta să poată face alegerile; — eară la propunerea comisiunii sinodul decide:

Propunerea aceasta se transpune consistoriului diecesan, ca luând în considerare dispuseciunile statutului organic și modul de alegere a profesorilor dela institutele pedagogice-teologice practicat în archidieceasă și în diecesa Aradului, — să presinte proximalui sinod eparchial un proiect de normativ în această cestiune.

79. Acelaș raportor referază asupra raportului consistoriului diecesan în cauza fondului de pensiune pentru profesorii dela institutul pedagogic-teologic, și propune eară sinodul decide:

Considerând că consistoriul n'a putut căștiga toate datele accentuate în concludul sinodului eparchial Nr. 73.

din anul trecut 1889. cauza se redă consistoriului diecesan, ca adunând acele date pe basa lor să presinte sindului proxim o propunere meritorie în acest obiect.

80. Dr. George Popoviciu, ca raportor tot al comisiunii speciale, cetesce raportul și proiectul consistoriului pentru statutele fondului de pensiune pe seama preoților deficienți și pentru ajutorarea veduvelor și orfanilor acestora.

Sinodul primesce statutele în general și le ia de basă pentru desbaterea specială.

În desbaterea specială se primesce titlul și §. 1. și §. 2. pînă la lit. e.

Dup'aceea anunțându-se ședința următoare pe mîne zi la 9. oare dimineața, ședința de față se închide.

Nicolae Popea,
președinte.

Teodor Cioloca,
notariu.

Ședința VI.

ținută în 11/23. Aprilie 1890.

Înaltul presidiu deschide ședința la 9. oare a. m. și designează de notariu al zilei pe Ioan Marcu.

Protocolul ședinței a V. se cetesce și se dechiară de verificat.

82. La ordinea zilei fiind continuarea debaterii asupra statutelor fondului de pensiune al preoților deficienți și pentru ajutorarea veduvelor și orfanilor remași după preoții repositați, raportorul comisiunii speciale Dr. George Popoviciu continuă cu referada dela §. 2. l. e, pînă la fine.

Statutele debătându-se din punct în punct și primindu-se mai multe modificări proiectate, ear propunerea deputatului Iuon Ionașiu la §. 5. de următorul cuprîns: Când preotul contribuent la pensiune înceată din viață nainte de 10. ani dela intrarea la acest fond, veduva sau orfanii vor primi atît taxa fundamentală cît și contribuiriile anuale solvite în fondul de pensiune, fără interese, — sinodul neprimindu-o votează statutele din cestiune în următorul text:

Statutele

fondului de pensiuine al preoților deficienți și pentru ajutorarea veduvei și orfanilor reșai după preoții reșai din diecesa gr. or. a Caransebeșului.

I. Scopul fondului.

§. 1. Scopul fondului preșent este:

a) pensionarea preoților cari au ajuns la etatea de 65. de ani, sau cari în decursul serviciului lor bisericesc și-au atras vreun defect corporal sau spiritual, în urma căruia dênșii au devenit absolut incapaci de a mai servi ca preoți.

b) ajutorarea veduvei reșai după preoții reșai.

c) ajutorarea orfanilor reșai după preoții reșai.

II. Formarea fondului.

§. 2. Fondul acesta se creează și se alimentează:

a) din fondul preoțesc diecesan deja existent.

b) din venitul sesiunilor parohiale reduse.

c) din taxele pentru esămenele de calificăciune ale candidaților de preoție.

d) din venitul dela sesiunile parohiale, care devin vacante prin moartea preotului sau a protopresviterului și nu este veduvă sau orfan îndreptățiți la favorurile acordate prin §. 8. din regulamentul pentru parohii, sau dacă au și reșai veduvă și orfan, dar de o parte acestora li-au expirat acest drept, eară de altă parte preotul, carele administrează parohia pe timpul vacanței, locuesce în aceeași comună și mai are și venitele parohiei se proprii. La dinconță în fondul de pensiuine înță numai jumătate din venitele dela sesiunile parohiale amintite în acest punct.

e) din venitele sesiunilor parohiale devenite vacante prin strămutarea preotului sau protopresviterului la altă parohie, ear preotul, carele administrează parohia vacantă, locuesce în aceeași comună și mai trage și venitele din parohia sa proprie. La dinconță în fondul de pensiuine înță numai jumătate din venitele dela sesiunile parohiale amintite în acest punct.

Cu privire la timpul, până când se înță în acest fond venitele înșirate sub literile b), c), d) și e), se stătoresce, că aceste venituri numai pân' atunci servesc spre alimentarea fondului de pensiuine, până ce acesta va fi destul de tare pentru scopul seu; de aci 'ncolo venitele de sub b), c), d) și e) se vor folosi pentru înființarea unui fond separat în scopul ameliorării dotațiunii preoțimeii din diecesă.

f) din colecte benevole dela comunele bisericesci.

g) din eventuale legate și donațiuni spre alimentarea acestui fond.

h) din venitul unui tas, ce se poartă în bisericile din diecesă în favorul acestui fond în fiecare an la „Pogorirea Duhului sânt“.

i) din pedepsele de bani dictate prin forurile competente bisericesci.

l) din contribuiriile preoților participanți și anume:

A) Din taxele fundamentale de înțrare, având a solvi odată pentru totdeauna:

1. Protopresbiterii câte 100 fl.
2. Preoții dela parohii de clasa I. câte 40 „

3. Preoții dela parohii de clasa II. câte 30 „

4. Preoții dela parohii de clasa III. și sub clasă, apoi capelanii și diaconii câte 20 „

B) Din taxele anuale, având a solvi în tot anul:

1. Protopresviterii câte 20 fl.

2. Preoții dela parohii de clasa I. câte 12 „

3. Preoții dela parohii de clasa II. „ 8 „

4. Preoții dela parohii de clasa III. și sub clasă, apoi capelanii și diaconii câte 6 „

Cu privire la contribuiriile de sub A) 1. 2. 3. 4 și

B) 1. 2. 3. și 4. se stătoresce că, în cazul când un presviter se înaintează la treapta de protopresviter, sau un preot dela parohie de clasă mai jos la o parohie de clasă mai înaltă, atunci înaintatul are să solvească ca taxă fundamentală (A 1. 2. 3. și 4.) diferența înță taxa fundamentală a poziției se de mai înainte.

III. Administrarea și manipularea fondului.

§. 3. Fondul acesta se administrează de cătră consistoriul diecesan prin senatul epitropesc după normele sustătătoare, după cari se administrează și celelalte fonduri diecesane.

IV. Împărțirea la pensiuine și ajutoare.

§. 4. Decisiunile privitoare la participarea la pensiuine și la ajutoare le aduce consistoriul diecesan în senatul bisericesc.

§. 5. Drept la pensiuine au toți preoții și protopresviterii, cari după ce au contribuit la acest fond cu taxele prescise în decurs cel puțin de 10 ani:

a) au ajuns etatea de 65 de ani,

b) cari deși n'au ajuns etatea de 65 de ani, dar au devenit deficienți, adecă: atrăgându-și vreun defect corporal sau spiritual, în urmarea aceasta dênșii au devenit incapaci de a mai servi ca preoți.

Defectele le constatază o comisiune constătătoare din asesorul consistorial ordinaru și din doi asesori consistoriali onorari ai senatului bisericesc, apoi din medicul designat de consistoriu.

Drept la ajutoare din acest fond au toate veduvele și orfanii preoților repausați, cari au contribuit la acest fond într'un restimp cel puțin de 10. ani, și dacă veduvele mai înțrunesc și următoarele condițiuni:

a) dacă veduva până la moartea bărbatului au trăit cu el la olaltă;

b) în cazul când n'a trăit cu bărbatul până la moartea lui, dacă dovedesce că nu din vina ei n'au trăit la olaltă;

c) dacă duce vieață morală.

§. 6. Atât dreptul seu la pensiuine, cât și îndreptățirea la ajutoare a veduvei și a orfanilor sei îl perde acel preot:

1. Carele de bună voie abzice de oficiul seu.

2. carele de bună voie părășindu-și oficiul nici după provocarea consistoriului diecesan nu se întoarce la el.

3. carele în urma unei crime seau a vre-unui delict a fost judecat la perderea oficiului.

4. carele nu plătesce regulat taxele statorite.

§. 7. Veduva preotului n'are drept la ajutoriu:

- a) dacă din vina ei n'a trăit cu bărbatul la olaltă.
- b) dacă duce vieață nemorală.
- c) dacă se mărită a doua oară.
- d) dacă trece la altă religie.

§. 8. Orfanii remași după preot își perd dreptul la ajutorul de creștere:

- a) dacă devin maioreni.
- b) dacă capătă un post de serviciu, prin carele le este asigurată existența, sau dacă orfana se mărită.
- c) dacă duc vieață nemorală.
- d) dacă trec la altă religie.

§. 9. Protopresviterul, presviterul și diaconul, carele a ajuns etatea de 65. de ani, a servit 40. de ani și a contribuit 40. de ani la fondul de pensiuine, are drept la pensiuinea întregă, carea se statorosește la an:

1. Pentru protopresviteri cu 800 fl.
2. Pentru preoți dela parochii de clasa I. cu . 600 „
3. Pentru preoți dela parochii de clasa II. cu . 500 „
4. Pentru preoți dela parochii de clasa III. și sub clasă, apoi pentru capelanii și diaconii cu . 400 „

Dacă aci numiții funcționari bisericesci au devenit deficienți înainte de împlinirea celor 40 de ani de serviciu și de contribuire, atunci dênșii capătă ca pensiuine:

1. după serviciu de 10. ani 40% din pensiuinea întregă după clasa în carea se află.

2. pentru tot anul ce trece peste 10. ani de serviciu, încă un adaus de câte 2% din pensiuinea întregă.

§. 10. Vêduva are drept la un ajutoriu de 50% din pensiuinea bărbatului, respective din ceea ce ar fi căpătat bărbatul ei repostat după anii de serviciu și de contribuire.

§. 11. Orfanii minoreni dacă au mamă cu drept de ajutoriu, atunci capătă fie-care un ajutoriu de a șasa parte a competenței mamei lor vêduve, însă nici într'un caz ajutoriul lor la olaltă nu poate fi mai mare decât competența mamei lor; eară dacă orfanii n'au mamă s'au dacă mama trăesece, dar și-a pierdut dreptul de ajutoriu, atunci fie-carele din ei capătă a cincea parte din ajutoriul ce l-ar fi căpătat mama lor.

IV. Dispuseciuni generale.

§. 12. Spre deciderea întrebării aceleia, că oare are cineva drept de pensiuine sau de ajutoriu și că cât să fie acelea de mari și până când să dureze, este competente consistoriul diecesan.

§. 13. Pensiunile și ajutoarele se plătesc la cassa diecesană în rate lunare decursive.

§. 14. Încât afară de normativele existente se va simți lipsa, consistoriul va elabora un regulament special pentru administrarea acestui fond.

§. 15. Aceste statute sânt obligatoare pentru întreaga preoțime din diecesă și întră în vigoare cu prima Ianuarie 1891.

83. Raportul comisiunii bisericesci referând petiția mai multor locuitori din Satul-Nou propune și sinodul decide:

Petiția pentru regularea cauzelor bisericesci din Satul-Nou se derivă consistoriului diecesan spre competență pertractare.

84. Raportul comisiunii scolare, Stefan Velovan, referază propunerea deputatului Coriolan Bredicean, ca stipendiile diecesane pentru candidații de profesori la institutul pedagogic și teologic diecesan să se conferească pe calea concursului prin senatul școlar al consistoriului numai la fiii diecesii noastre, — și propune în numele comisiunii următoarea modificare: „La conferirea stipendiilor să se considere în prima linie fiii diecesii noastre.“

Sinodul primesce propunerea deputatului Coriolan Bredicean fără modificarea propusă de comisiune.

85. Acelaș raportor în privința rugării comitetului parochial din Răcășdia, ca să se delătore învêțatoriul substitut Ilie Iana și postul de învêțatoriu să se întregească definitiv prin alegere, — propune și sinodul decide:

Consistoriul diecesan se însărcinează a satisface fără întârziere concludul sinodul din anul 1889. Nr. 59.

86. Raportorul comisiunii finanțiale Petru Tisu referază raportul consistoriului despre denumirea profesorului estraordinariu de economie, Iosif Bălan, și despre urcarea salariului acestuia dela 600 fl. la 800 fl. începând dela 1. Ianuarie a. c. pentru care consistoriul cere indemnitate.

La propunerea comisiunii sinodul aproabă denumirea lui Iosif Bălan de profesor ordinaru și urcarea salariului lui dela 600 fl. la 800 fl. începând dela 1. Ianuarie 1890. Totdeodată însărcinează consistoriul ca suma de 200 fl. care nu este votată în bugetul anului 1890. s'o acopere din economiile anului curinte.

Raportorul comisiunii petiționare, I. E. Țeran, referază următoarele cauze:

87. Cu privire la reprezentăciunea preotului din S. Nicolaul-Mare, Svetoniu Petrovițiu, pentru recăștigarea dreptului de patronat gr. or. ca să se focasseze birul preoțesc și dela posesorii străini, carii posed pămênțe urbariale foste odinioară în proprietatea coreliginarilor nostri, — raportorul propune și sinodul decide:

Considerând importanța cesiunii sulate, considerând că după informăciunile căștigate deciderea unui caz concret de această natură este pendinte la consistoriul metropolitan: se recomandă Prea Sântiei Sele Domnului Episcop diecesan, ca în conțelegere cu ceilalți ărchierei să stăruească pentru recăștigarea, respective esoperarea recunoascerii acestui drept al bisericii noastre și din partea guvernului.

88. La rugarea preotului Stefan Sêrbu din Surducul-Mic, pentru un ajutoriu material, raportorul propune și sinodul decide:

Petiția se transpune consistoriului diecesan spre competența resolvire.

89. Referitoriu la rugarea comunei bisericesci Vărădia, ca sinodul eparchial să-î erte împrumutul de 200 fl. ce l-a căpătat din fondurile diecesane, — la propunerea comisiunii sinodul decide:

Rugarea se derivă consistoriului diecesan cu recomandarea, ca încât va fi cu puțință, să o iee în considerare.

90. Asupra rugării preotului Ioan Oprea din Doman, de a i se încuvința o remunerație de 50 fl. pe anul 1889/90

pentru catichisăciunea la scoalele din Recița-Montană, — la propunerea raportorului sinodul decide:

Cererea nu se incuviințează din motiv că în anul trecut remunerăciunea s'a șters din buget.

91. Rugarea preotului George Popoviciu din Silagiu pentru recăștigarea școalei ocupate de greco-catolică, — la propunerea comisiunii:

Se transpune consistoriului spre competentă și grabnică pertractare.

92. Rugarea preotului Stefan Pauloviciu și a comunei bisericesci din Topleți, ca acest preot să fie repus în postul seu, — la propunerea comisiunii:

Se transpune consistoriului diecesan spre competentă și grabnică rezolvire:

93. Rugarea capelanului Terențiu Bota din Jamul-Mic, de a i se da un ajutoriu de 100 fl. pentru administrarea parohiei din Gherman:

Se transpune consistoriului diecesan spre competentă pertractare.

94. Rugarea preotului Nicolae Brînzeiu din Bozoviciu pentru un ajutoriu în bani:

Se derivă consistoriului diecesan spre competentă pertractare.

95. Rugarea preotului Nicolae Ionescu din Iaz spre a i se da un ajutoriu în bani:

Se transpune consistoriului diecesan spre competentă rezolvire.

96. Raportorul comisiunii financiale, Ioan Popoviciu, propune incuviințarea sumei de 1259 fl. 30 cr. ca diurne și viatice pentru deputații sinodului eparchial ordinaru present.

Sinodul aprobă suma de 1259 fl. 30 cr. avisând cassa diecesană de a solvi deputaților diurnele și viaticele specificate în conspect. Totdeodată recomandă consistoriului diecesan ca, cu privire la înlesnirea mijloacelor de comunicațiune, să pregătească pentru sinodul viitoru propunerii meritorii referitoare la diurnele și viaticele deputaților sinodali, ca să se micșoreze speșele sinodului eparchial.

97. Terminându-se cu aceasta agendele sinodului de față, presidiul invită pe acei deputați sinodali, cari se vor afla mâne în 12/24, Aprilie a. c. în Caransebeș, ca să se prezenteze la 10 oare nainte de ameză în reședința episcopoească pentru autentificarea protocolului ședinței prezente.

98. Dup'aceea Prea Sântia Sa Părintele Episcop într'o cuvântare ascultată cu viu interes din partea deputaților sinodali, constată cu satisfacțiune rezultatul îmbucurătoru într'un timp atât de scurt al lucrării sinodului actual, ceea ce este de a se mulțami zelului și silințelor, ce și le-au dat deputații deopotrivă pentru a pute rezolvi în bună înțelegere obiectele deliberate, precum și esperinței și înțelepciunei unor bărbați, cari dela începutul sinodalității au fost pururea activi pe terenul bisericesc-național. Mulțămesc apoi tuturora pentru sprijinul și buna înțelegere ce le-au dovedit în tot decursul desbaterilor, și poftind vieață îndelungată și fericire, atât deputaților sinodali cât și familiilor lor și împărțându-le bine-

cuvântarea Sa arhierescă, declară sesiunea III-a a periodului a VII-lea a sinodului eparchial de încheiată.

Deputatul Ioan Podoviciu, protopresviterul Vêrșetului, în numele deputaților mulțămesc Prea Sântiei Sele pentru tactul și înțelepciunea cu care a condus acum întâia oară sinodul nostru eparchial, și pentru îngrijirea și iubirea adevărat părintească, dovedite față de interesele diecesii noastre, carea Dumnezeu mulți ani s'o facă părtașă de păstoria Prea Sântiei Sele.

Nicolae Popea,
președinte.

Ioan Marcu,
notariul ședinței.

Coriolan Bredicean,
notariu general.

99. Comisiunea autenticătoare provăzută sub decisul de sub Nr. 97. adunându-se în 12/24 Aprilie la 10. oare antemeridiane în reședința episcopoească a autenticat și subscris acest protocol al ședinței ultime.

Nicolae Popea,
Episcop.

Filaret Musta,
protosinghel ca deputat sinodal.

Dr. Iuliu Olariu.

Ilie Curescu.

Stefan Velovan.

Traian Barzu.

Patriciu Drăgălina.

Iuon Ionașiu.

Îndreptare.

În ședința IV. a sinodului eparchial Nr 72. publicându-se din greșală fără decis, îl dăm acum cômplet cum urmează:

Asupra raportului consistorial diecesan în cauza detragerilor din subvenția de stat de 10,000 fl. se ia ca conclud:

Sinodul aprobă pașii ce i-a întreprins consistoriu pân'acuma, precum și cei ce vor avea a se întreprinde în viitoru pentru căștigarea întregii subvențiunii de 10,000 fl.

PARTEA NEOFICIOASĂ.

Unele esperințe

făcute în aplicarea practică a regulamentului pentru procedura judecătorească în cause disciplinare, votat de măritul nostru congres bisericesc în anul 1886.

În nex cu propunerile și resp. observările, care le-am făcut în Nr. 13. al Foaiei diecesane cu privire la întregirea regulamentului pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale votat de măritul nostru congres în anul 1878, — am onoare a mai descoperi și unele esperințe făcute în aplicarea practică a regulamentului pentru procedura judecătorească în cause disciplinare votat de acelaș mărit congres în anul 1886, mai ales fiindcă am înțeles, că Venerabilele Consistorii eparchiale sânt însărcinate prin dispozițiunea metropolitană din 28. Aprilie 1889 Nr. 71. M. a aduna și esperințele,

ce se vor fi făcut în aplicarea acestui regulament, ca pe baza acelora să se poată face proximalul nostru congres bisericesc propunerile necesarii pentru întregirea lui.

Deși eu am funcționat ca administrator protopresbiteral al tractului Panciovei și prin urmare și ca președinte al forului disciplinaru (scaunului protopresbiteral) din anul 1882 până în anul 1887, eară regulamentul din întrebare s'a votat abia în anul 1886 și a intrat în viață în scurt după aceea, și așadar puțin timp m'am putut ocupa cu aplicarea aceluiași și puține esperințe am putut face; totuș și aceste puține esperințe le descoper în următoarele:

Doze momente mi se pare nu s'au regulat și precizat, cum se cuvine, în acest regulament și anume: 1. modul (procedura) de eruare a delictului disciplinaru după varietățile lui, 2. cauza fiscalatului după deosebitele foruri disciplinare.

Ad 1. §. 9. dispune așa: „*aflându-se substract de ajuns . . . , organul îndreptățit ordonează investigațiunea prealabilă, iudică punctele de acuză și esmîte investigatoru etc.*“ Aceasta dispozițiune lasă a pricepe, ca și cum delictul disciplinaru are să se erueze numai prin investigațiune, cum se regulează ea — mai ales — în §§. 18—26, căci altă dispozițiune nu mai află. Ear §. 27 dispune: „*președintele forului disciplinaru transpune actele de investigațiune fiscalului forului spre opinare.*“

Noi scim însă din praxa de până acum a bisericeii, că obvin și cauze resp. delictu disciplinare, care n'au lipsă chiar de investigațiune, putându-se erua de ajuns și numai prin scriptele arătătorului și inculpatului, d. e. prin arătare și respuns etc. Ei bine, când adevărul s'a eruat și numai prin aceste scripte, se nasce întrebarea: oare mai este datoriu forul să aplice dispozițiunea §-lui 27, după care trebuie să transpună fiscalului spre opinare actele investigaționale? și cum are să-o aplice, fiind-că nu există acte investigaționale? să transpună cumva numai scriptele arătătorului și inculpatului? Sau că în asemenea cazuri rămâne neaplicată această dispozițiune, predându-se actele (scriptele) d'adrecht membrului referent al forului spre esaminare și propunerii în merit după care forul aduce sentința? În care caz rămân neaplicate și dispozițiunile §§-lor 30, 32, după care au să se facă elegațiunile următoare: acuză fiscalului, respunsul acuzatului, apoi eventual scriptul și contrascriptul final și se scurtă mult și procedura.

Deci, cu privire la aceste nedumeriri, regulamentul din întrebare cu ocaziunea revisiunii prin măritul congres, ar trebui întregit cu dispozițiuni nouă.

Ad 2. Dispozițiunile referitoare la fiscalatul forurilor disciplinare încă mi se par obscure și neconsequente, pentrucă §. 6. primesce în seria forurilor disciplinare judecătorești și scaunul protopre-

vital ca for de I. instanță în cauze, care i-le concrede Consistoriu ca unui for delegat, ear §§-ii 27, 30, 33, 35, 40 și 46, cari ating mai mult ori mai puțin cauza fiscalatului, amintesc simplu numai de „*fiscalul forului*“, fără a precisa al cărui for; al scaunului protopresbiteral ca for delegat, ori al Consistoriului ca [for ordinariu? Numai §. 28. conține cuvintele: „*fiscalul consistorial*“, de unde se vede dar, că ori unde este vorba de fiscalul forului, are a-se înțelege fiscalul consistorial, adecă fiscalul forului ordinariu de I. instanță, căci scaunele protopresbiterale n'au fiscal instituit, pentru că statutul organic nu dispune acesta cum o dispune pentru consistoriile eparchiale. Ei bine, în cauzele concrezute de Consistoriu cum pot scaunele protopresbiterale ca foruri delegate să se țină de dispozițiunile §§-lor 27, 33, 35, 40 și 46 ale regulamentulului din anul 1886, adecă: a preda actele investigaționale fiscalului spre opinare (§. 27) apoi spre eventuală acuzare etc. (§. 33) la pertractarea verbală a avea de față și pe fiscal (§. 35), a comunica sentința și fiscalului (§. 40), ca să poată eventual recurge respective apela și acesta (§. 46), — cum pot zice să se țină de aceste dispozițiuni, dacă ele n'au fiscal așezați? De aceea oare nu era bine să se fie adaus la un loc potrivit o dispozițiune cam de cuorinsul următoriu: „*În casurile, în care ca for de I. instanță funcționează scaunul protopresbiteral ca for delegat, care n'are fiscal instituit pe lângă sine are a împlini agendele de fiscal prescrise prin §§. 27, 33, 35, 40 și 46 fiscalul consistorial, va să zică al forului ordinariu; ori, fiind-că această dispozițiune n'ar fi practicabilă, cel puțin o altă dispozițiune acomodată constituțiunei scaunului protopresbiteral, cari n'au fiscal. Și fiind-că o atare dispozițiune nu se găsește în regulamentul din a. 1886, care înșiră și scaunele protopresbiterale în seria forurilor disciplinare, sîm de părere că, la ocaziunea revisiunii acestui regulament prin măritul congres, să se adaugă o asemenea dispozițiune, ca să nu se lase loc ambiguităților și indoielelor în aplicarea aceluia.*“

Doloave în 18. Aprilie 1890.

A. Bartolomeu,
paroch.

Hygienă,

Despre alimentare.

Omul îndată ce se nasce simte trebuință de a se hrăni (nutri). Așadar omul are două simțiri de conservare de a căuta mîncarea și bîutura, și acestea sînt foamea și setea.

Pentru-ca corpul nostru să poată dura, avem trebuință de nutriment.

Când corpul primesce o cantitate de nutriment mai mare decît aceea ce consumă, atunci el este

foarte bine nutrit și puterea lui crește; ear în cazul contrariu el slăbește și scade.

Am zis că primesce mai mult decât consumă. Eată ce consumă: La fie-care mișcare seau lucrare, corpul este pus în mișcare și se usează, ceace însemnează că el pierde din părțile se, și s'ar consuma complet deacă nu ar avea nutriment îndestulitoriu.

Sănătatea omului depinde dela modul cum se nutrește, dela calitatea și cantitatea alimentelor.

Prin alimentare se înțelege ori-ce substanță, care introdusă în stomach este capabilă de a repara și a întreține pierderile de puteri ce încearcă organismul prin lucru.

Substanțele introduse în stomachul nostru se împart în două: în alimente trase din regnul vegetal și alimente trase din regnul animal.

Alimentarea animală este cea mai nutritoare și mai reparatoare a diferitelor pierderi ale organismului; ear alimentarea vegetală este mai puțin nutritoare.

Regularea de a se nutri într'un mod ca să conserve sănătatea se numește *Dietetică*¹⁾.

Asupra alimentării este de notat că gustul joacă un mare rol în alegerea mâncării. La acesta mai vine clima și câte odată chiar naționalitatea are un rol însemnat în alegerea nutrimentelor.

În privința mâncării trebuie a observa următoarele reguli igienice:

1. Mâncările trebuie să fie de bună calitate și luate în cantități cumpătate, astfelu ca mistuirea să se facă repede; căci este sciut că cel mai mare rău de a scurta mai iute vieța este necumpătarea în mâncări și beuturi, care face de se slăbesc prea mult puterile stomachului pentru a mistui, și astfelu se slăbește și causează diferite boale de stomach.

2. A mânca în tot'dauna încet, și nici odată a nu mânca fără a avea poftă. Napoleon I. mânca în 15. minute, și când a murit, a murit de un cancer de stomach.

3. Să nu mănâci nici odată mâncări prea calde, căci sunt foarte vătămătoare și slăbesc organele mistuirii.

4. În totdeauna trebuie a se reguța timpul mesei, căci cu cât oara mesei va fi mai regulată cu atât stomachul lucrează mai bine și omul trăește mai mult. Eată cum se exprimă în această privință renumitul Victor Hugo:

„Lever à six, dîner à dix,
Souper à six, coucher à dix,
Fait vivre l'homme dix fois dix.“²⁾

5. A se lăsa într'e fie-care masă un timp de 6. oare, căci stomachul fiind un organ care funcționează are trebuință de repaus.

¹⁾ Dietetica derivă din cuvântul grecesc *diaietike*.

²⁾ Scoală-te la șase, prânzește la zece,

Cinează la șase, culcă-te la zece,

Și vei trăi ani de zece ori zece. (R.)

6. După masă se va face exercițiuri și preumblări de $\frac{1}{2}$ de oară seau de o oară, pentru a activa mistuirea. (post mensam stabis, aut passus mille meabis).

7. În timpul mesei nu trebuie a ceti seau a obosi creerii, căci ceasul mesei trebuie lăsat numai stomachului.

8. Seara. nu trebuie a mânca multă carne, ci mai mult bucate ușoare și cu 5—6 oare mai nainte de culcare¹⁾.

Alegerea mâncărilor depinde dela etate. Așa dar copii care sug trebuie a se nutri numai cu lapte dela mamă până vor avea dinți²⁾.

Înainte de etatea de 7. ani nu este permis a da copiilor alchoouri (spirtoase), cafea seau ceaiu (teiu), pentru-că le irită sistemul nervilor. Singură Cacao, în mică cantitate feartă cu lapte, este foarte nutritoare.

Deacă copii capătă pe față bube seau coși trebuie a-le da mai multă legume și mai puțină carne. Asemenea trebuie a-le oprî vinul și a le da vin amestecat cu apă multă. Deacă copii sunt slabi și palizi trebuie a-le da mai multă carne.

Oamenii în etate trebuie să se nutrească mai bine cu cât lucrează mai mult; vor avea nutriment mai substanțial, precum: carne, pâne, vin etc.

Când omul a ajuns etatea bătrâneței, atunci regula d'a se hrăni trebuie dirigiată spre susținerea puterii, și de acea trebuie să fie tonică și întăritoare. Bătrânii care în tinerețele lor au fost mâncăcioși și li s'au slăbit organele mistuirii, aceia trebuie să se abțină dela mâncările grele de mistuit, căci la din contra le causează boale grave de stomach și chiar moarte.

Cine voesce a rămânea sănătos, trebuie să-și tocmească traiul în consonanță cu constituțiunea și cu munca sa.

Clima asemenea dictează omului modul cum trebuie să se nutrească. În climatele calde se mănâncă mai mult vegetale și foarte puțină carne; ear în climatele temperate și reci mâncarea carnei și beuturile calde sunt necesare.

Pâinea de grâu este foarte nutritoare; cea mai albă este mai puțin nutritoare, dar este ușoară la mistuit. Cea mai nutritoare este pâinea neagră. Cea de secară asemenea este nutritoare. Pâinea rece este mai bună decât cea caldă.

Cine voesce a se nutri numai cu pâne trebuie să mănăce multă, zice I. Moleschott.

Mămăliga, care formează basa alimentării țeranului nostru, este foarte nutritivă. Cine este deprins cu mămăliga este mai bine nutrit decât cu pâine. Pentru-ca mămăliga să fie bună, se cere ca făina de porumb (cucuruz) pentru mămăligă să fie bună, să nu fie stricată seau umedă, căci dă nascere

¹⁾ Vezi „Amicul Familiei“ Nr. 6. din 1890. „Despre veghiere și somn“.

²⁾ Vezi „Amicul Familiei“ Nr. 1. din 1890. „Despre alăptarea copiilor“.

la o boală numită *Pelagră*, — un felu de jupuitură a mânilor, a gâtului și a peptului, și despre care vom vorbi într'un capitol special, mai târziu.

Cartofii (*solanum tuberosum*), care în unele țări servă poporului în loc de pâine și de mâncare, nu au aceeași putere nutritoare ca pâinea.

Carnea este mâncarea cea mai escelentă a omului. Carnea mâncată potrivit nici nu lungesce nici nu scurtează viața, zice celebrul Huffeland. Cea friptă în frigare seau pe cărbuni și nu prea mult friptă este foarte nutritoare și se mistue lesne. Carnea de vacă și de oae este foarte nutritoare. Cărnurile de vânat, precum: epure, căprioară și alte pasări sburătoare, sânt gustoase dar grele de mistuit. Carnea rumegătoarelor și a paserilor este mai lesne de mistuit decât a pescilor. Asemenea este grea de mistuit carnea de porumbel, rațe, găște etc.

Carnea de porc a fost cunoscută încă din anticitate ca grea de mistuit, mai cu seamă în climatele calde; de aceea vara nu trebuie să se mănânce carne de porc. Ea câte odată conține un verme numit *trichină*, care introdus cu carnea în stomachul omului produce moarte. Conține *trichină* numai carnea porcilor cari se nutresc cu *mortăciuni* și *diferite murdării* de tot felul. Ceii nutriți cu porumb nu conțin *trichină*. Pentru a se feri de *trichină*, este neapărat de a ferbe carnea foarte mult. Ear în carnea afumată (șuncă etc.) *trichica* rămâne neatăcată. Carnea purceilor mici este mai grea de mistuit ca a celor mari. Carnea de porc cu curechiu (varză) constituie o mâncare primejdioasă pentru oameni cu stomachul slab.

Bulionul și supa — zama de carne — sânt foarte nutritoare și deșteaptă pofta de mâncare. Extractul de carne seau bulionul lui Liebig este un bun reparator al puterilor.

Oul este cel mai prețios aliment al omului, pentru-că conține toate substanțele nutritoare în el. Pe cât este de proaspet pe atâta este mai bun de mâncat. Oul este mai bun de a-l mânca din punctul de vedere igienic fert seau copt cu zamă și nu răscopt; căci cel răscopt este foarte greu de mistuit. Cele mai ușor de mistuit sânt ouele de găină, apoi cele de rață, eară mai grele sânt cele de găscă.

Laptele este nutrimentul cel mai natural al omului; el nutrește singur într'un mod satisfăcătoriu pe om, mai cu seamă pe copii. El servă în multe morburii nu numai ca un puternic reparator dar și ca un excelent medicament. Laptele se poate mânca fert (dulce) seau acru (bătut); cel bătut este mai mult rēcoritoriu.

Brânza este după carne cea mai nutritoare. Ea trebuie să fie proaspetă, moale și grasă pentru a fi nutritoare și ușoară de mistuit.

Pescii se mănâncă mai cu osebire în timpurile mai reci, adecă când nu sânt călduri mari. Pe timpurile călduroase produc cele mai grele boale de

stomach. Unii pesci sânt ușori de mistuit, ear alții sânt foarte grei, precum este somnul și morunul.

Racii asemenea se mănâncă în timpurile mai reci, căci pe timpuri călduroase sânt foarte grei de mistuit și produc deosebite boale ca, friguri, dureri de stomach etc.

Mazărea (*pisum sativum*) fasolea (*phaseolus vulgaris*¹⁾ și bobul sânt nutritive și bune pentru mâncare, dar trebuie a sta în apă rece cel puțin 6. oare mai nainte de a le pune să fearbă.

Ciupercile de tot felul sânt foarte grele de mistuit și unele din ele foarte veninoase; de aceea trebuie cu totul oprite de a fi mâncate. Cine iubesc viața să nu mănânce ciuperci nici odată.

Mâncarea omului trebuie să fie totdeauna variată, căci este bine constatat că nutrirea tot de un felu este vătămătoare și o cauză de mortalitate.

(Va urma).

Varietăți.

Patriarchul sērbesc George Brancovicu. Alegera patriarchului sēreesc a căștigat înalta aprobare a Maiestății Sele. Pe ziua de erī, Sāmbătă în 10. Maiu nou a fost statorită publicarea solemnă a rescriptului regesc în congres; eară astăzi are să se țină instalarea noului patriarch.

Despre biografia dēnsului aflăm următoarele: *George Brancovicu* patriarchul sērbesc actual s'a nāscut în 25. Martie 1830 la Culpin în Bacica. El este fiul parochului Timoteiu Brancovicu din Culpin și Zenta. Studiile gimnasiale le-a absolvat în Vrbaș, Bacica și Nagy-Kőrös. În etate de 19. ani a fost denumit de vice-notariu la magistratul din Zenta. În anul 1852. a luat cariera preotească intrând în seminariul din Carloveț. În a. 1855. a fost chirotonit de diacon în Sān-Micleuș, eară în 1856 de presviter. Până la anul 1857 a funcționat ca capelan pe lângă tatăl seu, mai târziu ca administrator parochial în Zenta. În 18. August 1859. a fost denumit de protopresviter în Zombor, unde dela anul 1862—1871. a fost și director nesalarizat al pedagogiei de acolo. Reposându-i soția încă în anul 1868. a fost ales de episcop al Timișorii în 19. Maiu 1882. și la 13. Iuliē al aceluiași an a fost chirotesit de archimandrit la Covili.

Festivitatea Instalării on. paroch *David Terfaloga*, se va ținea Duminecă în 29. Aprilie (11. Maiu 1890.) la 10 oare n. a. în biserica gr. or. din Recița-Montană. Cu care ocaziune se va da banchet în onoarea rev. domn instalant la 2 oare d. a. în sala dlui Ludig. La 8 oare seara tot în sala dlui Ludig reuniunea de cântări și musică din Caransebeș împreună cu corul vocal al reuniunii locale de cântări și musică vor da un Concert cu următorul Program: 1. „Eată ziua triumfală“, cor de bărbați de Humpel. 2. „Cântec ostășesc“, cor de bărb. de G. Stefanescu. 3. „Imn ocașional“, cor de femei de Al. Flechtenmacher. 4. „Suspiniul“, cor de bărb. de A. Sequens. 5. „Senin și furtună“, cor de bărb. de J. Vorobchievich. 6. „Gāndesce-te la mine“, cor mixt de E. Popescu. 7. „Fraternitatea“, cor de bărb. de Adam. 8. „Cântec de pădure“, cor de bărb. de A. Braun. 9. „Tricolorul“, cor mixt de Porumbescu. 10. „Steaua Romāniei“, cor de bărb. de Karrász. După concert urmează joc. Recița-Montană, în 5. Maiu 1890. *Comitetul.*

¹⁾ În unele părți ale Bānatului fasolea se zice: *mazere*, eară mazerea se zice: *mazere dulce*.

Postal. Cu prima Maiu 1890. s'a deschis de nou oficiul postal în Prigor cercul pretorial **Bozovicu**.

Someșana, institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Deș, și-a ținut *adunarea constituantă* în 29. Aprilie st. n. — fiind de față 42 de acționari cu 256 voturi reprezentând un capital de 31000 fl. — După deschiderea adunării și constatarea numărului acționarilor prezenți și a acțiilor reprezentate, s'a constituit biroul adunării alegându-se: preside dl canonic *Vasiliu Pop*, notari dd. *Dr. Gavril Tripon* și *Dr. Emil F. Negruțiu*, ear în comisiunea verificătoare și de scrutiniu dd. *Ioan Georgiu*, *Ioan F. Negruțiu* și *Ioan R. Chereșeș*. — S'a constatat apoi că, preste numărul de 500 de acțiuni emise, s'au subscris încă 98 și s'au plătit mai bine de 10% prescrise; și în urma acesteia s'a otărit înființarea societății cu capitalul de 50,000 fl. prevăzut în Prospectul emis din partea fondatorilor — reducându-se numărul acționarilor la aceia cari au subscris dela 5 acțiuni în sus.

După-aceea s'au satorit statutele societății, în urma cărora: societatea se înființează pe timp nedeterminat; fie-care acționar are în adunarea generală până la 5 acțiuni de fie-care acțiune câte un vot, nu poate însă să întrunească nici un acționar mai mult de 30 de voturi nici sub un titlu; — din proventul curat se lasă 12% la libera dispunere a adunărilor generale pentru de a le distribui spre scopuri filantropice, culturale etc. S'a ales apoi consiliul de direcțiune pe șese ani în persoanele: *Vasiliu Pop* canonic, *Dr. Teodor Mihali*, *N. F. Negruțiu*, *Dr. Gavril Tripon*, *Teodor Herman*, *Georgiu Gradovicu*, *Ioan Welle*, *Alesandru Chereșeș*; și comitetul de revisiune pe un an în persoanele: *Augustin Munteanu*, *Gregoriu Stefiu*, *Stefan Galea*, *Ioan Georgiu* și *Victor Ilieș*.

În urmă fondatorii au fost absolvați de responsabilitate — străpunând toate actele împreună cu banii încasați în sumă de 7210 fl. la consiliul de direcțiune. Și cu aceasta adunarea constituantă a „Someșanei” s'a închis, esprimându-se mulțumită acelor, cari au lucrat cu atâta zel la înființarea acestui institut de credit și economii, între acționarii căruia n'a intrat nici un străin.

Direcțiunea „Someșanei” s'a constituit astfel: preside dl canonic *Vasiliu Pop*, v-preside și cassariu provisor dl *Ioan Welle*, secretariu și comptabil provisor dl *Dr. Gavril Tripon*.

Necrolog. *Anna Pop* măritată *Moldovan* preoteasă în Ascileul-Mic cu soțul și fii sei, *Ludovica Pop* măr. *Pușcaru* protopopeasă în Betleanu cu soțul și fiica sa, *Paulina Pop* măr. *Babos* proprietăreasă în Nima cu soțul și fii sei — ca fiice resp. gineri și nepoți; *Vasiliu Pop* canonic în Gherla, *Stefan Pop* protopop-paroch în Mihalt cu soția și fii sei, *Nicolau Pop* paroch în Lugerd cu soția și fii sei, *Maria Pop* văduva preoteasă în Cetan cu fii sei ca frați respective cumnate și nepoți; *Anna*, *Maria* cu soțul și dr. *Stefan C. Pop* ca nepoți, în numele lor și al numeroșilor consăngenii cu inima lovită de grea durere aduc la cunoștința tuturor cunoșcutilor și amicilor, că pre iubitul lor părinte respective străbun și frate respective cumnat și unchiu *Gregoriu Pop* paroch român gr. cat. al Gârboului-Unguresc provăzut cu sântele taine ale moribunzilor, a repausat, la casa fiicei sale din Ascileul-Mic în 1. Maiu 1890, în al 66-le an al vieței și 43-le al păstoririi sufletesci.

Credinciosul soț nu a putut supravetui pre neuitata sa consoartă — adormită în Domnul în Decembrie anul trecut, ci a urmat-o în scurt, lăsând aici pe nemângăiații sei fii, cărora li-a fost un părinte pururea îngrijitoriu și pre duiosii sei frați și consăngenii, pre cari i-a iubit din

adâncul sufletului seu, precum și pre întristații sei poporenii, pre cari i-a păstorit în restimp de aproape un jumătate de seclu cu deplină abnegațiune și zel într'adevăr apostolic. Osemintele scumpului defunct s'au astrucat la Ascileul-Mic în 3. Maiu st. n. 1890. Repaus lin și amin-tire eternă!

Bibliografie.

Cărți aprobate:

Inaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiunea publică prin ordinațiunea din 22. Aprilie a. c. Nr. 18,145. și din 23. Aprilie a. c. Nr. 18,146 a aprobat definitiv următoarele cărți din *Editura Librăriei Nicolae I. Ciurcu în Brașov*:

Carte de cetire pentru gimnasii, școale reale, comerciale, pedagogice (normale) și pentru școale de adulți, Ediția II. de *Ioan Popea*.

Curs metodic de Istoria naturală pentru școalele poporale. Ediția II. de *Ipolit Ilasieviciu*.

Curs practic de economie, cuprinzând noțiuni despre grădinărit, economia câmpului, vierit, cultura pădurilor, crescerea vitelor, stupărit și cultura vermicilor de mătăsă, întocmit pentru școalele poporale, pentru adulți și pentru toți cari se interesează de aceste ramuri ale economiei. Ediția II. de *Ioan Georgescu*.

Licitațiune minnendă.

În puterea decisului Venerabilului Consistoriu diecesan al Caransebeșului din 21. Martie 1890. Nr. 837. comuna bisericească gr. or. română din *Doloave* escrise prin aceasta *licitațiune minnendă* pentru zidirea unei biserici noue pe seama ei.

Licitațiunea se va ținea în comuna *Doloave* în 6/18 Maiu la oarele 10. înainte de amiază în localul destinat din partea comitetului parochial.

Zidirea bisericeii, carea cuprinde în sine: a) planarea (nivelarea) locului de zidire, b) furnisarea întregului material necesariu (cărămidă, țiglă, var, năsip etc.), c) clădirea bisericeii însăși, — este socotită după specificațiunea de măsurii și de spese la 32,831 fl. 76 cr.

Întreprinzătorii se admit la licitațiune numai dacă: a) dovedesc că sânt măestrii de clădiri esaminați și calificați seau cel puțin concred zidirea celui-ce dovedesce comunei, că poșede această calificăciune; b) dacă declară înseris, că au cetit și înțeles condițiunile de licitațiune și se snpun lor; c) dacă depun vadiul de 10% din prețul esclamarii.

Resultatul licitațiunii intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Consistoriului diecesan al Caransebeșului.

Planurile și specificațiunile de măsurii și de spese, care au a se subșterne Venerabilului Consistoriu de nou cu unele întregiri, se vor putea vedea cu câte-va zile nainte de licitațiune, după sosire, la parochul gr. or. rom. din *Doloave* împreună cu condițiunile de licitare, care se pot vedé ori și când.

Doloave, din ședința comitetului parochial gr. or. român, ținută în 14/26 Aprilie 1890. [10] 2—2

Aron Bartolomeiu,
președintele comit. parochial.

Georgiu Popovicu,
notariul comit.

